

TUKINUITTOA PETÄYS - SONKAJÄRVI – REITILLÄ

Kertojina Otto Rönkkö ja Veikko Eskelinen

- Tälle nauhalle on tarkoituksemme muistella tukkilaisaikoja silloin kun olimme nuoria miehiä. Tässä on seurassani Veikko Eskelinen, joka on suunnilleen samaa ikäluokkaa kuin Otto Rönkkö, joka on iältään 80 -vuotias vanha ukko. Veikko Eskelinen on syntynyt vuonna -18, joten hänellä on armonaikaa vähän päälle yksi vuosi. Tarkoituksemme on käydä läpi tukkilaiselämää siihen aikaan kun me oltiin kovasti nuoria, oikeastaan poikasiksikin voisi sanoa sitä aikaa, jonka ainakin minä muistan kaikista parhaiten näitä savottahommia mm. noita uittoasioita. Ja me selostamme tässä nyt semmoisen reitin, jossa me olemme olleet mukana on Kallaveden reittiin kuuva Mustajoki, joka laskee Petäysjärvestä heti Alajärveen, sitten Nuottijärven kautta Paasijärveen, ja siitä Sonkajärveen, joka jatkaa Matkusjokena Hernejärven, Pitkänkosken, Tikankosken ja Kilpijärven kautta Paloisvirrasta Poroveteen. Veikko, minä vuosina sinä alat muistaa noita savotoita tuolla Mustanjoen reitillä ja minkälaista hommaa se oli? Ensin meidän täytyy antaa pieni ajatus siitä, miten nuo puut sinne uittovarren varteen ajettiin. Ja sehän tapahtui useimmiten ja ainakin talviseen aikaan. Minkälaisia nuo talvisavotat olivat?

- No, hevosperillähän ne vietiin rantaan aena. Metässä puut kaadettiin ja parkattiin pötkerillä puolpuhtaaks. silloin kun sinä olit parkuupoikana. Justeerilla kuavettiin. Siinä oli tapit molemmissa päissä, leveä saha ja kahden miehen moottorisaha.

-Se oli sitä tukkihommaa. Ropriitista tehtiin pokasahan (jännesahan) kanssa. Ropreja saattoi olla täällä uittoon menoissa useimmilta vuosilta vanhempiakin tehtyjä koppeja siellä metässä, jotka hevosmiehet sitten ajoivat sillä vesistön varteen. Semmoista kuivempaakin tavaraa, aikaisemmin tehtyä ajettiin. Minäkin muistan, että se oli kevyttä ajaa. Tuo tukkihomma oli yleensä talvipuolella tapahtuvaa ajoa. Kuinka nuorena sinä jo jouduit sinne metsään menemään?

- No, 12 -vuoden vanhana minä läksin parkkaan.

- Se on ollut suunnilleen samoja aikoja, kun minä pääsin kansakoulusta vuonna 1929, niin minähän olin silloin jotain 13, oikeastaan 12-vuotias, kun - 17 syntynyt. Suunnilleen samoihin aikoihin. Minkälaisia muita savotan miehiä, lähtijöitä sinun kotonasi oli, isää tai veljeä?

- Isä oli ja vanhemmat veljet oli.

- Kuinka monta vanhempaa veljeä sinulla oli?

- Vilho ja Paavo.

- Kävikö isäkin savotoilla?

- Kävi.
- Oliko teillä hevosta?
- Ei silloin siihen aikaan ollut hevosta.
- Olitte ns. hakkamiehiä?
- Niin.
- Kun ajatellaan aikaa 1938, mitä nämä muistikuvat koskevat, niin silloinhan kaikki ajohommat tapahtuivat hevosilla ja semmoiset laadipoijat(?) oli varattu kullekin firmoille ja näitä firmojahan saattoi olla hyvinkin monta samalle reitille tuomassa puita. Muistatko, kuinka monelle firmalle olit savotassa mukana?
- No, minä olin ollut Remin savotassa ja Putkolan ja, niitä oli ainakin 3 savottaa.
- Minä muistan että Tornadokin oli.
- Minä olin silloin pikkunen, mutta muistan sen olleen. Nurmikoski. Liekös tämä sitten ??? ja semmoinenkin ois voinu ??? ensimmäinen.
- No niin. Oliko se siinä sitten tämä Hynysen Taavetti myöhemmin?
- No oil. Se oil sitten vähän niitä pomomiehiä. Sitten se muuttui Savo-Yhtiöksi myöhemmin.
- Ajatellaan taas savottahommaa, kun me oltiin nuoria miehiä, niin yleensä tuota ainakin minua jännitti, että pääsökö siihen savottaan ollenkaan vai tuota onko ne miehittänyt nämä vanhan tukkilaiset ettei siihen pääse ollenkaan ja tuota näin ollessa sitten aina jännitti, ja kyllähän siinä aina mukaan pääsi ja siinä oli omat jännityksensä ja kokemuksensa. Pääsitkö sinä sen takia, kun sinulla oli vanhempia veljiä viijä mukana, vai ihan yksikseen?
- Ei kun niihin mukana minä silloin aloitin tämän savottahomman.
- Joo, se oli vähän samanlainen, kun mullakin oli Veikko-veli 5 vuotta vanhempi, niin yleensä se kuljetti mukanaan, niin että lähetettiin yhdessä ja silloin sitä oli mahdollisuus päästä, mutta ihan yksikseen tuskin ne ois ottaneet vielä.
- Eihän ne raskineet ottaa, kun se ikäraja arvellaan 15 vuotta. Se oli pahan ikäinen. Silloin eivät tahtoneet yksinään ottaa. Siihen aikaan oltiin toisten vastuulla.
- Kyllä asia oil näin. Sitten itse puut oli talven aikaan hevosilla ajettu sinne vesistön varteen ja ne olivat semmoisissa lavereissa. Tukit olivat lavereissa ja

pinotavara oli pinossa. Siihen oli mitattu ajomiehelle työpalkat, ajopalkat ja samoin tukessa oli mitta käynyt ja siinä sitten nämä vanhat savottalaiset valmistelivat tätä savotaa. Siinä oli lähinnä tervaveneet valmiina, firman omat veneet ja näreajot kanssa valmiina. Mitä sinä muistat tuosta lenkinäreestä ja lenkkityksestä sitten?

- Lenkinäre oil semmonen, että joku vanaha savottalainen hautoi saunassa ne näreet aina talvella ja väänsi ne lenkiksi, käppyräksi.

- Juu, se oli semmoinen kerä.

- Niin. Juurikka jäi siihen viimeiseksi.

- Ne väänti sen niin kuin vihtavia, kiertämällä. Se kesti sitten panna niihin puomiin.....

- Sillä lailla yhdistettiin puomit. Sitten tässä tuleekin just mieleen tuo Nuottijärven ranta, jossa tuli hiihdelyä ja katseltua, kun ne valmisteli uittoa, niin siellä oli nämä puominhakkaajamiehet, jotka olivat niitä vanahoja vakituisia savotan vanahoja tukkilaisia. Puomien reijän hakkuu oli sitten oma vissimäärä kullekin, ... tarvihtiin näitä puomeja. Ja tässä myöhemmin sitten keskustellaan, missä näitä puomia käytettiin.

- Niitähän käytettiin sitten järvalueilla, missä näistä puista muodostettiin lauttoja ja siinä tarvittiin nämä lenkit ja siinä tarvittiin nämä puomit. Ja oleellista oli tämä että ne litkasivat ne puomit sitten ensimmäisenä menemään ennen kuin muu varsinainen puutavara tuli jokea pitkin. Puomi litkahahti pian ensimmäisenä, että kun se joutuu järveen, niin siitä saadaan tehdä tämä lastu, joka on semmoinen lenkki minkä sisään sitten nämä uivat puutavarat sitten jäävät lautaksi. Sitten meinaan niin kuin varsinaisesti päästään aloittamaan uittoa Petäysjärvestä. Ensimmäinen homma oli, mikä oli suonut ja suurinpiirteen ja vaikkakin sula vesi oli tietenkin uittoa varten ja tulvat nostivat veden siellä Petäyksessäkin. Sehän nousi huomattavasti ja sen takia tuo vedennousu... Pasulalla oli tammi, joka oli jo hyvissä ajoin suljettu, ennen tämän tulvan tuloa ja tämä tulvavesi niinkun kerättiin talteen, joka ja tämä tulvavesi kuljetti nämä puut sitten Sonkajärveen saakka. Sitä mukaa kun savotta aina eteni, sitä mukaa lyötiin tammia auki ja taas kiinni, kun tietty puumäärä oli mennyt läpi. Nimittäin saattoi olla näin, että neljänkin firman puita laskettiin samana keväänä kyseessä olevaa reittiä alkaen Petäysjärvestä ja näin ollen vettä jokainen käytti sen verran, kun se puumäärilleen tarvitsi ja suuriahan nuo tammet. Tammeja oli Petäysjärvellä omansa, sitten mikä oli jokireitille erittäin tärkeä tammi, niin se oli Lapinkoski. Se oli toinen. Ja sittenpä ei taidettu tarvita Paasijärveä. Nämä kaksi tammea olivat niinkun hyvin tärkeitä.

Ja tämän jälkeen tapahtui sitten tietenkin tämä puutavaran vieritys sinne veteen..... Ei siinä koneita käytetty. Minkälaista hommaa muistelet vierityksen olleen?

- Se oil kovvoo hommoo, ainakin tukinvieritys.
- Joo-o ja mikä siinä oli erikoisesti semmosta erityisesti kovaa?
- Se oli raskasta, kun niitä piti aina nostella laverille. Semmoiset vanhat puut, tukit, joita myöten vieritettiin siinä pitkiä matkoja, kun ne oil ettäällä siellä.
- Siinä ei sitten auttanut muu kuin mies ja mies ja pyörittellä käsissään ja nostaa teloilleen ja kun se jos sattuu se laveripaikka olemaan tavarallaan niin työläinen(?), kun kovin usein se oli, niin siinä joutuu tosiaan käsityötä tekemään jatkuvasti, ei se itekseen pyörinyt pitkälti pyörinyt ainakaan. Ja viärä tukki vielä uusittiin. Miten tuo pinotavara?
- No, ne pinon piät aukaistiin vain niitä silloin männä rulisti ja pora meni jo silloin järveen niin ja tuota pintakin kannettiin kantamalla sitten veteen.
- Siinä ei ollut mitään koneita.
- Muuta kun isommat puut kahden miehin kannettiin niin kuin nelimetriset isot.
- Se oli meleko käsityöhomma.
- Se oil. Se tukinvieritys.
- Tämä tästä vierityksestä. Se oli niin kuin ensimmäinen homma saada nämä puut uimaan.
- Nyt on kyseessä uittosavotta. Ja uittotausta me tässä kerrotaan. Muistan, kun olin varmaan vähän toisella kymmenellä Veikon kanssa. Ne antoi sitten urakallakin näitä vierityshommia. Saattoi urakalla töitä tehdä.
- Niin se sattu olemaan sitten koivusavotta. Monia puita oli. Ja oli pitkänlainen ja sen oli niin hankalasti ajomies ajanut, että se ei siinä suussa, missä ne puut olivat, niin se ei ollut joen suuta, vaan se oli just päin vastoin. Jokaista puuta pitäisi 45 astetta siirtää, ennen kuin se lähti pyörimään jokeen.
- Oli niitä semmoisiakin.
- Semmoinen laavi, ja sitä ei sitten tuntilaisetkaan vierittänyt, kun siinä oli kymmeniä metriä niin kun joen varteen ajettu. Se oli sen tammen alapuolella, siinä pasun alapuolella joukossa. Ja tuota sitä vettä kun sitten hirveesti kului, että se ois noussut edes sinne laverille saakka vaan se oli siinä nyt sitten kumminkin, että tulvassa vähän joki. Sitten me otettiin se urakka, semmoinen yks pitkänlainen. Se oli työläs, mutta kyllä kai selvittiin se urakkasumma ... ei mulle oo jäänyt mitään, mutta työläs se oli, kun piti jokaista koivua hinata 45 astetta ennen kun lähti vyörimään teloja pitkin. Sitten niitä on aika hankaliakin. Joku on jäänyt mieleen tuommoinen erikoinen. Sehän oli helppoo, kun oli ... pinot tehty ja tuota ja siitä vain laukaisin ne piät pois, niin sehän oli

semmoinen komia romausta. Lienekö ollut siellä Nuottijärven rannalla kun oli Putkolalla kerran oikein iso puutavaralaami ja se oli metri tavaraa

- Olin tekemässä metästä lähtien niitä.

- Vai niin.

- Oli olemassa rannalla siinä sitten kun piti vuolla puhtaaks.

- Joo, kyllä me ollaan näköjään oltu samoissa paikoissa. Ilmankos menttiin silloin Lappeenrantaankin yhtä aikaa.

- Hahahahaha!

- Joo, niin tuota se oli minusta kanssa toinen paikka, kun saattoi 50 metriä, ehkä enemmänkin ollut, kun piti pölkky panna olkapäälle ja kävellä niin kauan, että jaksaisiko sitten heittää sen veteen.

- Niin piti. Minä kanssa olin kantamassa siinä. Kannettiin kun kusiaiset. Hehehe!

- Niin, se oli kuin murkkuja(?) tosiaankin. Se oli Putkolan savotan hommia. Nyt työjohtajana oli joku venäläinen.

- Erkki Pekkonen.

- No niin, nyt muistettiin. Lähdetään edelleen uittamaan, nyt ollaan jo vieritelty tässä vähäsen ja no sehän on tietysti sen jälkeen kun ne puut oli saatu veteen..... niitä alettiin niin kun antaa virran vietäväksi, veden vietäväksi ja ... nuo tammen....

- Järven yli piti veneellä kenuta semmoinen pyrräys.

- Niin, että se oli niin kun lauttakulkutavaraa.

- Niin, ja Petäyksenkin yli kun salmen suulta semmosena pyrräänä veettiin, kenutettiin sinne salmen suulle ja siellä tuas se pyräs aaki ja ee muuta kun se saanasta kuavettiin porukoilla sitten sinne alaspäin puut mänemään. Huonovetosina salmessa ollut aina.

- No niin. Nyt me tultiinkin siihen justiin, että joutui Petäysjärvässäkin niin, niitä puutavaraa ei kannattanut levittää. Tukkeja tai ropseja. Ne ois männy ympäri järveä. Puomilla tehtiin semmosille ympärystiekkaa puomikiekalla ja tuota puomilla ja se tuota sitten kenuveneellä vedettiin sitten tähän niskalle. Se oli kans semmoinen tukkilaisten paikka tämä tammenniska. Se ei ollut kovin leveä sitten se aukko, mistä se vesi niinkun kulki alas taikka veti puut mukanaan. Muistatko, monta metriä se oili, että miten paljon sitä tammea kärsi aukaista?

- Saattoi olla, että pari metriä.

- Suunnilleen semmoinen, ja tuota alapuolella oil paljon lastipuita kerrallaan. Ne rukkaantu tässä alapuolella. Jokireitti oli siellä. Siellä oli kova matka sitten täyty miehittää tämä jokireitin varsi, että ne puut uivat eteenpäin siellä Appijoen rannalla seuraamassa keksien kanssa vonkamiehiä. Tuttu sana varmaan Kalle Pääatalon kirjoista. Haha! Joo, ja tuota näin ollen se jokireittihän sitten jatkui monta kilometriä niin kun tästäkin Petäysjärvestä. No Alajärviähän siinä ei vissiin pyrräällä tarvinnut. Vapaalla kulki.

- Piti, pyrräällä siinäkin.

- Ai, ne siinäkin piti pyrräällä. No sitten se oli kumminkin, että nämä kaksi järveä oli jo täällä ylempänä. Sitten tämä niinkun pasu tammelta Nuottijärveen. Tämä välähän meni vapaalla. Tuopit siihen piti.... Kesällähän siinä on pakko paikallinen ei ole monta metriä sillä reitillä leveyttä.

- Eihän siinä ole. Pasunkoskihan oli kapea ja kivinen.

- Niin ja sitten Panunkoskikin sitten siellä alempana oli taas kivinen ja kapea. Mutta tuuban mukana ne sieltä vaan sitten ja ukkojahan piti siellä olla kahden puolen koskea aina irrottelemassa, jos puut tarttu kiinni. Ja välilläkin jos sattui, että se ei juossut se suma. Sumanhan piti olla koko aika liikkeellä.

- Eihän se muuten liikkunut. Eikö siellä joku venemieskin ollut aina välillä sitten.

- No sen jälkeen sitten kun oli tuo Panunkoski laskettu, niin siellä oli sitten tämä pienempi järvi taas, ei se taida kahtakaan kilometriä olla. No, oisko puoltoista kilsaa suunnilleen. Mitenköhän se luotti järvi, jos oli kyseessä iso savotta. Ne ei lautonut kyllä siihen.

- No samoilla pyrräyksillä senkin yli lastoi. Jos sattui tuuli tulemaan ja sehän levitti puut ympäri järveä pyörittämällä puomit ympäri.

- Joo, niitä ei saanut kukaan kiinni. Taikka oli niitä hankala ottaa. Joo ja sen jälkeenhän ne sitten tulivat Mustanjoen siltaan. Minä muistan, kun ensimmäisiä joka kevät tuli seurattua savottaa kun savotan miehet hyvin usein kävi sisällä ja antoivat meille kahvia ja ruokaa. Ja se savotan aika oli semmoista aikaa, jolloinka kävi paljon vieraita mökissä. Sillan arkuissa piti olla siinä piti olla työntelemässä sinne ja se ei vetänyt muuten se. Ei ollut hivua sillan kohdalla yhtään kun se kapeni sillan tavalla se joki. Muualta saattoi olla paljon leveämpi, mutta se silta teki kerralla siihen semmoisen niin kun nielun ja näin ollen siinä piti kahta puolta. Tekivät tukesta kuplukoita (liikuttiin), ja vitoilla ja sitten kalikka, jolla kirittiin aina toinen toisiinsa kiinni. Tiukka lenkki ja kalikalla kirittiin, että se pysyisi yhtenä. Siinä oli kahta puolta sitten näitä "pikkupoikia". Minäkin niin kun siellä joku firmaerä tuli sitten meille sinne kahville äidin luokse, niin äet sano "joko on saatu se poika jo siellä solia", älä

kysy, sano, että antaapa pojan laskea, jos kerran haluaa. No, minähän läksin sinne ukkojen kanssa tulimaan ja sehän onnistu ihan ja sieltä rahan markan minkä sai, niin se oli makiata rahhoo.

- Jonkun pennin tunnille maksovat.

- Kyllähän ne yleensä firmat niin kun maksoivat. Nyt jatketaan savottamuisteluita. Vieläkin joskus hankala pohjatuuli, vastatuuli kävi, niin se ei sitten vaikka siinä joessa oli vettä ihan tuluvaks asti että äykkyvät oli siellä äykkyreiden päällä pitkällä vesillä. Meidänkin mökin akkunasta ei ollut kun 4-5 metriä siihen tulvan reunaan.

- Ei sitä ollut pitkälti.

- Siinäkin oli semmoinen homma, että oli pakko niin kun näillä kuopluukoilla sitä savottaa painaa alaspäin.

- Kyllä. Kaksi miestä konklukassa ja sillä painettiin sitä. Pitkät ruuvut ylettyivät ... Seuraava homma oli sitten Lapinkoskessa, siellä oli myöskin tammia ja nämä solimomiehet olivat siellä Lapinkoskeen työntämässä siitä tammen aukosta sitä puutavaraa.

- Sitten oli Kippurakoski, joka oli siitä n. puoli kilometriä, ehkä vähän enempi. Siellähän piti olla jo semmoinen mutkanen, aika kapea, korkea, siinä oli äprään siinä koskessa. Ja siinä oli hyvin ruuhkaantumisen vuara. Siellä kai piti olla useampi mieshahmo.

- Jotta nuo tukit ja tämä puutavara juoksi siinä sitten veden mukana valtoimena. Minä luulin ainakin Lapinkoskessa yks hyvin tärkeä tämä tammen aukon leveys, että ettei vaan liika se vesi olisi laskenut, kun niin pitkä matka oli Nuottijärvestä tänne Lapinkoskelle ja tuota se oli hyvin leveä se reitti, että ei vaan sitten vesi päässyt liikaa laskemaan. Onko jäänyt Veikolle jotain erikoista mieleen?

- No, siitä sitten pohjoisosasta on Kuorrekoski, muistatko sen?

- No, kyllä Kuorrekosken, joo.

- Se oli pieni, kun siinäkin piti olla vonkamies.

- Niin, mutta se oli yks Paasonen taikka Paasijärvi. Niin tuota eikö ne siihen laittanu vuan yhen puumiehen, että se ei levinnyt sinne järveen, vai pitikö siinäkin lautata?

- Ei, mutta kun sitä järviselän puolelle puomi vuan.

- Niin pitkä puomi sinne, että se ei lähtenyt sinne tämä uitto menemään Paasijärveen varsinaiseen, vaan se tuli siihen Paasokosken niskaan. Sen

ohjasivat puomilla sisään päin. Kumminkin tämän jälkeen kun Paasokoski oli myöskin semmoinen, että se oli vuolas kyllä, mutta liian herkästi ruuhkaantu siinä tuo puutavara.

- Niin tek. Kun se oli kivinen koski.

- Niin siinä piti olla miestä oikeestaan ainakin niin, että näkyy joka toinen mies ainakin toisensa.

- Kosket piti laittoo lotvitto tukilla ettei sinne kivviin tarttunut.

- Tätä lotvitustahan niin sanottua ojitustahan piti suorittaa jo tällä yläosuudella koskea. Kerropa, minkälainen se otva oli Nuottijärvellä.

- Tukit otettiin vuan kiinni ja pistettiin tuota tukin tyvi sinne maille, että se pysy siinä kimppien välissä. Sitten kiinto-otvia oli semmoiset, että jossa oli ennen tuota uiton alkamista otvitettu, niin se oli semmoinen, hakattiin sanotaan millimetrin propssi oli tuommonen 5 tuuma. Siihen hakattiin kirveellä vähäsen semmoista pykälää niin kun lappapuoleen ja se laitettiin vihta siihen ja vihdalla sidottiin mihinkä tahansa puun juurikkoon kiinni, että se pysyy siinä koko uittoajan. Se oli yksi otvituksen tapa. Sitten tästä vesihommasta. Olitko sinä jossakin tiuvedessä?

- No olinhan minä sitten Sonkak:ssa, koska Paasokosken alta sitten tuota siinä laattaan laskivat ja siitä sitten Sonkajärven yli ja keloveneellä keluttiin tänne Aittokosken niskaan.

- Siinä olikin jo melko pitkä. Siinä oli välissä tämä Vihtavirta ja Vihtosalmi, ainakin yksi semmoinen, että eräät kun tekivät oikein löysän lautan ja vesi oli ylhäällä, niin ne meni pyörittämällä silleen niin kun jostain se antoi periksi aina, että se valu ne tukit laatasta loppuin lopuks sinne salmesta alas ja silloin viime syksyllä oli puomit piällä. Se oli semmoinen, mutta useimmitenhän sitä ei niin kun, silloin piti olla paljon vettä just niin kun Vihtosalamesta silleen lautta vietiin, siinä piti olla hirveen paljon löysiä tässä lautapuomissa. Se oli niin kun mato tämä lauta. Kyllähän ns. vastuu oli semmoinen kun jostain joesta laskettiin vapaasti puutavaraa, niin jotka olivat vastuumiehiä, niillä oli vene ja puomiletka, joka oli etukätteen viety sinne vastuulle ja ne siinä puomiletkassa jatkoivat sitä puomia niin paljon kun sitä lauttaa riitti minkä oli tarkoitus laskea läpi. Minkälainen keltuaminen järvellä oli?

- Meitä oli kolme miestä veneessä, perämies ja kaks oil siinä keltuuntapissa.

- Niin, kelumiehiä.

- Keluntappia pyöritettiin käsin. Ja sitten yks oli siellä soutumiehenä. Pitkä sinkki oil tuota siinä keskellä oil, miksiöhän ne sanoivat sitä keltu? Jonka ympärillä sinkki oil.

- Niin se oli semmoinen.
- Ankkur oil sitten semmoinen kun kuokka.
- Joo, semmoinen oikein raskas kuokka
- Souvettiin jonkun matkan piähän aina sinne selälle ja ei muuta kun järven pohjaan ja eikun keltuamaan ja se ankkuri piti sen veneen ja kun keluttiin, niin lautta johdettiin pois siihen ...
- Ts. niin tää ankkuri niinkun piti sitä mukaa aina viiä mikä oli suunta lautalla, tuo keltuamisen suunta ja miten pitkä sinkki oli. Sattu kun että aina tuo ankkuri piti vai?
- Piti tässä järvessä laittaa.
- Että sen verran löysä pohja?
- Niin.. Jos kova kivikkopohja on, niin saattaa käydä niinkin, että ankkuri ei pidä.
- Semmoista tappausta ei sattunut.
- Mutta tää keltuaminen, sattuiko semmoista hetkeä, että kun aamuaurinkon justiin nous sieltä metän takkoo ja ois oikein makkeesti uni tullut silimään, niin pitikö ääneen laskea tiun tappia, että pysyi hereillä?
- Kyllä kai siinä sai niitä puomia. Yleensä tämä lauttaliikuttelu, jos päivällä oli kovat tuulet ja muuten niin se yö oli semmoista lautan kuljetusretkeä. Soudettiin yöt, kun ei ollut kovia tuulia.
- Niin me emme tässä, kerromme lähinnä tämmöisen tukinuiton työtavoista, jotka ovat tietenkin olleet hyvin suuressa määrin samanlaisia kaikilla jokialueilla, ihan pienilläkin puroillahan tapahtuu tuommoista uittoa.
- Minä olin Ketunpurolla, se oli pikkuinen puro.
- No, kerropa Ketunpuron uitosta.
- Se oli se savotta siellä. Tämä Ketunpuro sijaitsee Ketunjärvellä, joka on Oinasjärvellä.
- No niin no se ei ole kovin kaukana siellä.
- Siitä laskin Nurmijokkeen sen puron. Juankosken alla.
- No, niinpä juuri. No mitäs siellä tapahtui?

- Siellä vuan siinä oil kanssa tammi oil siellä Ketunpuron yläjuoksussa, niskalla. Ja Ketunjärveen nostettiin vettä, Ketunjärven rantaan ensin ne puut talavella ajelivat hevosilla sinne tavallisella tavalla. ... ne rupesivat sitten samanlailla pyrräällä sinne puron niskaan ne ja siellä tuas tammesta alas. Miehiä puron varteen, se oli hyvin pikkuinen puro.
- Kuvitteletko, kun vettä kumminkin laskettiin, niin oliko se montako metriä?
- Kesällähän se oli varmaan joku 2 metriä levee, ei sitäkään.
- No, siellä kai on pitänyt niitä otvia sitten olla?
- Niitä oil, niitähän sinne kun pantiin vonkamiehet sinne puron varteen, niin tuonnehan ne joutessaan pani niitä otvia, ennen kai se niitä paremmin kun tek töitä.
- Niinhän se oli. Aivan. Ettei joka tukkia nykässy, vaan sen mieluummin pani ohjeen, että tuosta.
- Ja kahto, että miten se männöö sinne.
- Tämä tuota Ketunjärvestä lähtevä puro, niin sen nimi oli Ketunpuro, ja se johti Nurmijokeen.
- Nurmijokeen, aukkoson alle siihen laskeutuu.
- Joo, ja tuota puutavaraa tuli sitten, varmaan tämä uitto tapahtui, jos sitä tuli ylempää sitten niin kun Jyrkän yläpuolelta, niin se varmaan samaa savottaa, samaan sakkiiin laskivat ne puut sitten.
- Niin minä arvaan, etteihän niitä nyt kannattanut sitten erikseen savotoimaan. Olitko sinä sitten tällä Jyrkän reitillä enempi savotassa?
- En ollut minä. Olin minä tuossa Nurmijoella, tuosta Nurmisesta Lehtosalamelle asti. Se menee ohi Koirakosken.
- Niin oli. Olitko sinä siinä venhinä, kun tarvittiin enempi venemiehiä.
- Veneessä on kissa(?) ollut siihen aikaan. Ensinnään tuolla Nurmikosken alla oil Koivukoski, siellä oli vonkamiehiä. Laskivat Nurmikoskesta ja sitten kun viimeiset puut tulivat kohdalle, niin ei muuta kun lähettiin niitä venheellä jälestä ajamaan ja hännänajua.
- No niin. Nyt kun on tuo vastuuhommakin, tämä savotan porukkahan kulki siten, että työnjohtaja kylläkin valvoi koko savottaa, joka vastasi tästä uitosta, mutta nokkamiehien tässä vastuulla oli omat nokkamiehensä ja hännänajajat oli myöskin oma porukka. Ja yläpomo sitten näiltä nämä tuntitiedot keräs kirjaansa, että montako tuntia tuli kullekin. Ja yleensä kerran sitten

uittosavotassa oltiin, niin sehän tapahtui työhomma, jos kerran se savotta nk. roilotti semmoista sannaä käytettiin siihen aikaan. Siis puut kulkivat jatkuvasti, yötä päivää. Hyvää nukkumista tuli silloin kun se parhaallaan oli hyvin vähän. Olisko sitä tullut 4 tuntia vuorokaudessa tai enempää.

- Miten siinä varas sitä unta ottaa?

- Sitä oli oikeastaan vaikea jossain kohi torkahtaa, mutta kyllä sitä havaittiin tietysti että joku oma tahtomattaan tietysti torkahti ja sitten pomo herätteli sen ja sitten tul kova huuto ja meteli, että kuka makkaa, kun savotta seisoo. Hännänaju vielä, annetaan sen verran selvennystä tässä, että loppujen lopuksi silloin kun pääsavotta oli mennyt niinkun ohi taikka siis suma oli juossut niin kuin sen pitikin, mutta sitten oli rantautuneita puita taikka muuten karkulaisia, niin tämä hännänaju tarkoitti sitä, että ne viimeiset kerättiin pois.

- Niin tek. Siinä oli kaks venesakkia, toinen toista puolta jokkee ja kyltti menemään sieltä mitä sinne oli tarttunut puihin ja ...

- Ja niitä autettiin sitten yhteen mukkaan.

- Se oli sitten tosiaan se hännänaju hyvin tärkeä, tottakai ettei sinne jäänyt sitten paitsi ne uppotukithan ne jäivät.

- No, ne jäivät.

- Niitäkin uppotukkejakin sitten oli. Uppotukkeja sitten keräsivät nämä firman edustajat myöhemmin.

- Lämpimän veen aikaan keräsivät.

- Joo, jäikö sulta sitten mitään erikoista tästä kertomatta, ja ainahan siinä jotain jää, mutta tuota....

- Sitä niin äkkiä kaikkea ei muista.

- Niin mutta minusta mikä hankalinta oli, joka nyt sitten niinkun uitettavista puista. Kerrotaanpa tästä koivusta, kun se oli vähän erikoinen uitettava.

- Se oli pitkä.

- Se oli pitkä. Yleensä siihen aikaan mitään ... joku tarkoituksenmukaisuus lienee ollut seinä, että koivun rungot, siis koivun tuki piettiin mahottoman pitkänä.

- 30 jalkoja. Jos puusta tul, niin se oil niin pitkä.

- Joo, ja siitä jos puusta tul, siinä sai olla mutkiakin vaikka mitä, mutta ne oli mahottoman pitkiä ja mitä muuta tapahtui laamissa näille koivupuille?
Kerropa.

- Keväällä ne koivutukien päät tervattiin. Se oli semmoinen pikiä, parapiinisekainen. Se kiehutettiin padassa siellä ja niitä keväällä silloin ennen uittoa tervattiin. Sitten oksiakin veisteltiin pois. Ja tervattiin.

- Niin ettei se ns. vetty... No sopinee kertoa tässä, mutta vuosilukua minä en muista, mutta tuota siitä on valokuvia vieläkin olemassa. Se oli just tämä koivusavotta, oliko se Savon? Työnjohtaja ja jämähtivät joku laskeuma petti nyt uittomieheltä jämähtivät Aittokosken silta ja tekivät mahtavan ruuhkan. Vesi sitten tul siihen puomille. Siinä oli hyvin sen verran paikat, siitä on otettu valokuvia, minä olen nähnyt ne. Ne on siinä moninkerrassa siinä niskalla ennen siltaa.

- Minä en ollut siinä savotassa.

- Niin ja mikä lie hankalampi purkaa kun koivuruuhka, joka nykyisillä koneilla ja näillä nostureilla helposti kävi, mutta siihen aikaan miesvoimin, niin kyllä se on ollut melkone juvakka.

- Joutu kuulemma siinä sakkoomaan poikki niitä tukkia kirveellä.

- Niin, eihän siinä muu auttanut, kun ei ollut moottorisahoja. Se semmonen pahin katastrofi tällä reitillä oli se koivujen ruuhkautuminen tähän Aittokosken siltaa. Se oli mahtava. Ja vielä tästä reitistä. Saattoi samana keväänä olla kyllä se neljä eri yhtiötä uitti peräjälkeen ja tuota vesien säännöstely oli erittäin tarpeellista. Oikeastaan sen tuluvan selässähän nuo puut niinkun viettiin jompaan järveen niin kun tässä mainettiin tuo Poronselkä, että kun koko matkahan se oli ylännyt viitaassa jo tuon Pitkänkosken jälkeeseen rupes vesiä riittämään. Siellä on laskettu koko aika sitä vettä, niin siellä rupes sitten ilman muuta olemaan paljon vettä, mutta täällä ylempänä ei auttanut karkuutta tätä vettä liian aikaisin, kun puut olisivat joutuneen kuiville maille. Mutta semmoista minä en muista, että semmoistakaan ruuhkia olis tapahtunut.

- En minäkään. Tammella saa ne veet nousemaan.

- Niin se tammi siinä oli hyvin tärkeä. No tässä nyt viimeksi lienee syytä kertoa, miten tuo ruokapuoli oli järjestetty. Hommasko jokainen mies oman muonansa vai oliko firmalla muonitusta?

- Ei ollut siihen aikaan. Minä en ainakaan muista, että repussa oli ne eväät. Mutta se kahvinkokki oli kyllä siellä.

- Joo mulla on samanlainen muistinkuva, että jokainen haki kotoansa reppuunsa eväänsä ja söi niitä ja ne oli semmosia, että kukin saattoi kotoansa

hakea. Mutta se kiertävä kahvinkokki se oli se Eini Keränen ja Topi Keränen ja Anna-tyttärensä, joka oli tukkilaisen silimänilo se Anna.

- Voi, että oil kommee tyttö siihen aikaan. Sitä katottiin.

- Minä olin yhen kerran siellä Kuorrekoskella sitten ja Kintturakoskella. Aurinko oli justiin noussut ja minä oikeen makkeesti nukuin ja Anna ja Topi kulukivat pitkin kosken vartta ja tarjosivat kahvia sitä mukkaa, että ukot pysyivät hereillä. Se oli erittäin toivottu. Anna sanoi, että alahan nousta kahville. Siristelin silimiä pitkin aikaa, enkä kärsinyt nousta ylös. Isot vehnäspullat. Se oli samalla niinkun keittoruuan syönyt kun oikeen väkevän kahvin pullan kanssa syötiin, että tämä siitä muonituksesta. Mulla ensimmäinen bisness sattui sitten. Se oli jotain -30 luvulla, kun minä olin koulupoika ja savotassa ja sillä kertaa minä en kerennyt siihen Mustanjokeen ja sitten savotta lähti sieltä Petäykseltä. Ja sitten tuota minä kylältä hankin kananmunia ja keitin ne kotona, mutta en liian pehmeiksi enkä liian koviskaan. Ja löin reppuun kananmunat ja sitten kulin mies mieheltä ja haluatko munia ja nehän anto mielellään. Muistan, että markan kappale. Ja minä vain tienasin. Pitkin jokivartta ja ukot oli niin mielissään, että tuohan poika huomennaan munia. Semmoista. No niin tuota. On syytä tuon Mustanjoen reitillä muistella, kun siitä on kulunut jo niin paljon aikaan, kymmeniä vuosia voi sanoa. Se on luonnollista, että muistikin alkaa himmenemään. Veikko, muistatko mikä oli sinun viimeinen savotta, niin kuin Kalle Päätalon kirjan nimi Mustanjoen reitillä? Kerropa Veikko vähän siitä.

- No se oil savotta viimeinen Heiskasen savotta -52 keväällä. Tukkisavotta. Iisalmen sahat oli siinä. Uittopäällikkönä oli se Oskar. Ja sitten ne vanhat ukot oli niitä vanhoja tukkilaisia. Pekka Remes, Jopi Puumalainen, Antti Rönkkö oli... en muista enää ennen kuin vähän antaa aikaan.

- Nuo minäkin muistan. Olivat tosiaan niitä, jotka aina olivat uittomiehinä, niin se Oskar oli ne tietysti pyytännyt mukaan, kun ties ketkä oli alan taitajia ja samalla tavalla laskettiin Alajärveen tukit. Ja se oli pelkkä tukkisavotta. Sitä oli toimittamassa jo tukkeja silloin.

- Minä muistan, että tästäkin talavella siihen tukkia Alajoen rantaan ja ne veivät pois siitä.

- Ja sitä vois sanoa, että sen jälkeen ei oo ainakaan enemmältä Mustanjoen reitillä uitettu ja tänä päivänä siinä ei pysty uittamaan kun tulitikkua niinkun melekeen kesäaikaan semmoinen, että...

- Tammet on hävinä pois.

- Ja Lapinkosken kun perkasivat, niin sehän on koko reitti kuihtunut, eihän siinä ole tuota kunnon vedenvirtausta kesäisin ja muuten .. kaikki ne veden valuma-alueet perattu, ojitettu ja silleen että tuluvan aikakin niin se on muutaman päivän mittainen ja vesi lähtee näihin järvi-altaisiin ja pois. Ne on

tavattavissa niin kun tuossa Matkusjoessa, että tuluva saattaa humahtaa viikon aikana, käydä metritolkulla ja häviää pois, mutta silloihan sitä vettä kun ne säännösteltiin, niin nehän tietysti sama vesi suurinpiirteen sama korkeus kuukausimääriä.

- Niin se tek. Kun se ei metistä tullut joutuun.

- Niin, se tuli valumalla näiltä valuma-alueilta, soilta ja olihan niitä semmoisia kalasia maita, että se ei niin kun ollut ojitettu, niin se säily siellä pitempään. Että tuota tämmöinen oli se Mustanjoen reitin uittotarina. Kyllä siitä varmaan paljon tuota kymmenien vuosien kuluessa puutavaraa kuluki näille sahoille ja tehtaille ja nehän meni ihan sinne Varkauteen asti.

- Niinhän ne meni.

- Nerkoon kanavan kautta, mistä se Honkiveen, ja sitä kauttahan se reitti sitten. Nehän siellä nämä laivalla niitä viettiin. Selästähän ne otti jo laivan.

- Joo, ja laivalla sitten veettivät lauttoja eteenpäin. Mutta tämä nyt sitten savottalaisten hommista, että silloin oli kyllä kyse siitä, että mistä sen leipänsä sai. Ja hyvin oltiin tyytyväisiä nuorena miehenä, kun sai semmoisen työmaan, mistä jotain maksettiin, mutta yleensä se työtä oli kun alkoi 15 vuoteen päästä, niin sen jälkeenhän sitä nyt työn puutetta ei ollut. Minä en ainakaan muista olleen.

- Ei, kyllä sitä sitten työtä oli, kun alkoi kelvata yleisille työmarkkinoille.

- No niin, sitten kun puhuttiin äsken noista uittosavottamiesten toiminnoista muutoin, mutta se jäi vähälle sen ajan muonitus. Minkälaista se muonitushomma oli? Itekukin tuli esille, että itse kukin haki kotoansa leipää ja voita ja maustelihaakin. Mitä muuta sitten annettiin savottalaisen mukaan? Annettiinko jotain kahvia tai?

- Otrajyviä, korvikekahvia. Se oli niitä tehopakkausia.

NURMIJOENUITTOA

Kertoi Reino Niiranen

- Lähetään tänne Nurmijoen reitille tukkilaishommiin. Tässä minun vieressäni istuu Reino Niiranen, joka on ns. vanhoja tukkilaisia, joka on kokenut tukkilaisen ilot ja murheet. Tietää työtavat ja on ollut mukana kaikissa tukkilaista koskevissa vaiheissa kyseessä olevalla reitillä. Kuinka ylös noustiin tukkilauttaa hakemaan tai tuo savotta, mistä se alkoi, kun sinä olit mukana?

- Se alkoi Kivijärveltä asti, joka on Laatajärvestä vielä ylöspäin.

- Miten tämä tuomien lenkitys? Siinähan oli se reikä ja tuo puomikäärö, lenkkikääröt, pitikö niitä liottaa missään?
- Ilman muuta niitä piti liottaa. Ensin talvella väännettiin riihessä. Lämmitettiin riihtä sulamaan ja sitten pylvään ympärille tehtiin se lenkkikäärö. Rinkeli.
- Sinä olit lenkittämässä sitten näitä puomeja?
- Olen varmasti ollut!
- Mitenkä sitten, kun tämä lenkittäminen ja puomi oli saatu sinne veteen ja sitä mukaa kun vieritettiin, kun lauttaa alettiin kasata esim. Laatajärven rannalla.
- Ensin niin paljon puomia lenkitettiin siihen, että sitä saatiin sitten jatkaa.
- Tietenkin joo.
- Sinne saa toiset vierittää.
- Kyllä mä lenkit tien ja yleensä se veneporukka oli sitä vanhaa tukkilaisporukkaa, jonka työnjohtajat olivat tällänneet, että tämä homma onnistuu. Siinä ei saanut poikia olla mukana.
- Minä oli meleko poikanen kyllä kun silloin kun aloitin, olin 10 -vuotias.
- Niin, että sinäkin ihan nuorena oot aloittanut nämä tukkilaishommat. Oikeastaan jos vois sanoa niin sinä olit kymmeniä kertoja ollut uittotöissä tuossa Nurmijoen reitillä. Onko näin?
- On varmaan.
- No niin. Lähdetäänpäs sitä lauttaa sitten tuomaan Kivijärveltä ja laskettiin Laakajärveen. Oliko siinä joko puro tai joki tai muu semmoinen välissä?
- Joki oli.
- No niin. No siinä ensimmäinen lauttaaminen oli tietysti Laakajärven puolella heti näille puille. Lauttaaminen kuljetettiin kelaamalla?
- Kelaamalla vuan.
- Yli Kiltuanjärven?
- Niin ja Vuojärven(?)
- Myöskin Lautajärven.

- Silloin ei ollut vielä niitä moottoria vetämässä.
- Ensimmäisenä siinä tosiaankin oli tuo Lautajärvi.
- Veneessä oli neljä miestä toisinaan kolmekin.
- Toisin sanoen ankkurin ... niin pitkälti kun siimaa riitti. Ja semmoinen rulla oli siellä perässä, missä tämä siima sitten kulki.
- Siinä oli semmoinen rulla siinä.
- Monta sataa metriä oli tuon siiman pituus?
- 250.
- Se oli siis järvikulussa tuommonen homma. Pitikö se yleensä ilmoja sitten niinkun vähän seurailta kun lautan kanssa lähdettiin liikkeelle?
- No piti, ei sitä sitten hirveellä myrskyllä, kun silloin kuavutetaan.
- Niin silloin sinne ei ollut asiaa. Tapahtuiko lautan kelaaminen pääasiassa yön aikana?
- Jos se tyyntä, niin silloin yöllä ja silloin kun parasteli, niin sitä kuletetaan paremmin tyynellä ilimalla.
- No niin. Siinä tuo lauttakulku. Montako vuorokautta meni Laakajärven ylittämässä, kun se oli aika pitkä?
- Ei, kyllä se vuorokaudessa meni. Jos hyvä tuuri oli, niin se meni vuorokaudessa.
- Minä en nyt muista, miten pitkä tuo Laakajärvi on, mutta useampi kilometrihän.
- En minäkään muista.
- Mutta kumminkin Laakajoki oli luonnontilassa oleva ennen voimalaitossa. Sen kosken nimi oli Juankoski. Siinä sitten lautta aukaistiin siinä niskalla ja ei kun puut menemään virtaan vaan.
- Sitten siinä oli Juanlampi heti alla. Siinä piti vähän matkaa taas uudestaan. Siitä lautasta sitten laskettiin jokkeen.
- Jaaha. Joo. Aivan. No olikos se tämä Juankoski, Juanjoki uittoa varten rakennettu, että siinä oli tuommoisia otvia kiinteitä?

- Ei ollut, kun niitä piti sitten laittaa siihen Juanlampiin ne otvat ja ne laskettiin tuas menemään sitten Kiltuulle.

- Uusi lauttaus Kiltuassa?

- Niin. Pitkiä matkoja oli.

- No, tottakai. No sen jälkeen, mutta kumminkin lautat piti aukaista niin kuin tässä Juanjoessa sitten. Nyt olemme tulleet Kiltuaan sitten ja siinä sama porukka sitten ollut vastaanottamassa niin sanotusti vastuulla, eikö niin?

- No niin.

- Vastuumiehet, ja veneporukka. Ja tuota siinä puomimiehet olivat ja laittoivat puutavarat lauttaan ja lautta tuli valmiiksi. Muistatko paljonko puomia laitettiin kerrallaan?

- Se saattoi parhaassa olla 120kin, ja 90 pienemmissä.

- Jaha. Tuo oli tärkeä luku. 120 ja 90 semmoisia lauttoja käytössä. Ei ollut niin sanottuja pyrräitä enää?

- Ee oo ollut.

- Nämä oli ihan oikeita lauttoja. Sitten sen jälkeen tuota lauttaamista jatkettiin yli Kiltuan, Jyrkänkosken niskalle. Missä kohti siinä alettiin purkaa sitten?

- Siinä puretaan siinä joki tulee vastaan, siinä aukaistiin lautat sitten. Ns. Oulunkoski.

- Niin minäkin muistan.

- Varmaan tässä Oulunkosken niskalla avattiin vyöhti. Mites tuo lenkki, ei muuta kun kirveellä vai?

- No kirveelläpä ne usseemmin, jos jossain tapauksissa sattui vamma, verta veneessä, niin silloin piti ottaa entinen, mutta kyllä se usseemmin veres vene.

- Tosiaankin että se puomi aukesi ja sen jälkeen puomia kerättiin sitten litkaan.

- Niin. Sitten litkassahan me laskettiin, mutta Jyrkässä ei pystynyt laskemaan, kun siinä ei mahtunut. Tammen väylä on kapea. 5 puomia korkeintaan yhdessä laskettiin.

- Mutta kumminkin muutamia oli?

- Oil.

- Siinähan oli melko toinen paikka tässä Jyrkänkosken siltatammi, jopa nyttengin.

- Siinä piti olla kahden puolen.

- Niin, jotta sitten siihen survosivat nää puut siihen vetävään aukkoon. Uittoränni.

- Ränni sitten siinä piti alas.

- Jokainen lautta, kun se loppu, niin siinä oli pieni tauko sitten taas kun siihen tuli seuraava lautta, eikö niin?

- Niin oil.

- No tuota, miten kauan aikaa meni tämän yhden lautan laskemiseen, kun esim. Jyrkänkoskessa laskettiin?

- Se oli niin raskasta, niin siinä meni pitempään, vuorokausi saattoi olla.

- Mutta paljon meni puutavaraa läpi?

- Niin män.

- Sen jälkeenhan tietysti siinä missä välissä sitä nukuttiin yleensä vai nukuttiinko ollenkaan?

- Tottakai nukuttiin siinä välissä, missä sitten pakko oil joskus nukkua ja tuota työtä kun kerran oil niin silloin oltiin kyllä savotan hommissa myös.

- Mutta jos myrsky, niin se antoi sitten levon.

- Niin se anto sen levon.

- No niin. Kyllähän savottalaisenkin on saatava joskus nukkua.

- Pittää, pittää. Vaan että kolme vuorookin valvottiin aivan yhteen kyytiin.

- Kuinka tarkkaan ne antoivat vuorokaudessa tunteja nukkumiseen?

- Ne yleensä antoivat täydet tunnit, kun kerta töissä oltiin.

- Niin että kerran oli veneessä ja silleen niin, että se oli luonnollista että koko aika se oli valvomista se homma?

- No niinhän se.

- Sen jälkeen sitä sitten laskeudutaan seuraavaksi Haapajärvelle. Samat hommat jatkui tässä.
- Niinhän se on ihan samaa hommaa.
- Sama lautta mikä siinä nyt oli laskettu läpi, niin se puomitettiin taas siinä Haapajärvessä. Ja tuota sama homma jatkui, että siima aina potkittiin tuota ankkuriin 25n metriä ja ei muuta kun lautta taas eteenpäin. Semmoinen se oli se homma.
- Niin oil.
- Samat miehet jotka haki sitten aina sen seuraavan lautan, kun toiset olivat laskussa, vai muuttuiko siinä miehet?
- Samat miehet jatkui eteenpäin.
- Lauttahan oil mukana. Venekuntia oli useampia sitten, ettei sama ollut?
- Kahdella ja kolmella veneellä pyöräytettiin aina vastaan.
- Niin tosiaankin. Ja useampihan vene oli siinä hommassa. Haapajärveä on useampia kilometriä on siihen Haapakosken niskaan. Siinähan taas niitä puomia aukaistiin.
- Olisko ollut jotain 3 kilometriä, ainakin.
- 3. Oikarin niemi kierrettiin. Ja sen verran se on tuttua mullekin. Olen myöhemmin sitten itse täällä reittiä kulkenut ja tuota siihen aikaan. Sittenhän me tultiin Haapakosken niskalle . Oliko Haapakoskeen rakennettu valmiiksi näitä uittopuistoja?
- Ei ollut mitään. Lenkki poikki ja puita koskeen.
- Ja yleensä tämä edellytti että tämä virran tammi nyt sitten antoi vetensä, että se tämä koskiuittokin onnistui, että eikös se siitä johtunut, että Jyrkässä laskettiin voimakkaasti vettä, niin sitä riitti siellä Laakajärvessä ja Kiltuassa sitten tulla täysillä. Eikö niin?
- Ei kun se oli keväällä aina tulvan aikaan. Se tahtoi riittää se vesi.
- Liekö yleensä vesi riitti siellä? No niin. No seuraavahan sitten tämä Haapakoski. Sehän johtaa sitten Päsmäriin, eikö niin?
- Niin ja Päsmärissä tuas sitten otettiin lauttaa samalla lailla.
- Joo se oli tosiaankin tuo lauttaaminen ja kun näitä koskia oli kuristuksia, ettei voinut lautta kulukee niin kuin jossain ulappaveessä niin kun Kallaveessä, se ei

ollut hyvin virrattava ollenkaan, mutta kyllä joki riitti kuitenkin ja monta kertaahan sitä jouduttiin lauttaamaan nuo samat puut.

- Niin varmasti laudattiin.

- Sitten Päsmärinkosken niskalla taas oli sama juttu.

- Siinä sitten tuas.

- Tullaanpa tässä Päsmärinkoskessa vielä jäänteitä näistä rakennetuista uittopuista. Siellä oli jo jonkun verran rakennettu näitä ruistoja.

- Päsmärinkoskella ei ollut yhtään.

- Mutta ne piti aina rakentaa.

- Siitä vuan kiännettiin niin, että aukiaa, että siitä piäsöö puita mänemään.

- Puomi häntää siihen kivikkoon ja sillä lailla, että se ei tartu joka kivveen kiinni. Siellä kumminkin sitten piti niitä vonkamiehiä olla Päsmärinkoskessakin useampia.

- Siellähän niitä aina oil.

- Oliko sinun aikaan sitten tämä uusi uittoväylä, mikä Päsmärinkoskesta Nurmiseen? Siinähan nämä firmat kaivoivat aivan uuden väylän?

- Ei ollut silloin minun aikaan.

- Nythän tää on sitten tämä kaavettu väylä tukittunakin, mutta tuota joskus aikaisemmin se on silloin sinun aikaan se oli vaan se luonnonväylä. Ja se johti sitten Nurmiseen. No niin. Mitenkä Nurmisessa, eikö siinä otvilla männy? Siinähan ei tarvinnut lautata, sehän oli niin paljon pieni järvi?

- No, oil se vaan kyllä se siihen jos toisinaan tehtiin ainakin sillä lailla että siihen tehtiin otviakin, vaan tuota kyllä se ne lauttaan useammin laskettiin siinäkin.

- Nurmisessakin? Vaikka se kaikista pienin järvi on?

- Pieni järvi on, mutta kyllä ne tuota otvitti sen niin että saivat laskea siihen ja sitten siitä niskasta laskivat

- Nurmikosken niskassa sama juttu? No niin. No se tuota Nurmikoskesta. Täällä oli samat kosken temput täälläkin ja siellä piti olla vonkamiehiä, kun suma juoksi kerran että suma ei seisonut niin...

- Pitäähän sitä vähän silimällä pittee, että se ... pyssyy.

- Niin ja sitten täähän oli nyt sitten varsin pitkään. Seuraavana taisi olla Koivukoski ja Nurmiskoskessa oltaisiin nyt menossa. Koivukoski on välissä ja sitten tullaan Mäkäkoskeen ja sitten on Saarikoski jne. Se savottahan sitten roilotti kun sitten tämä lautta aukaistiin esim. Nurmiskosken niskalla. Sehän männä loihotti sitten tämä savotta niinkun yhtenä juoksuna sitten aivan Koirakoskeen saakka ja tuota Sälevässäkö oli sitten seuraava lauttaaminen?

- Niin oil.

- Sälevän alajuoksulla oli saari, jossa oli tukkimiesten tuli? Lenkitettiin sitten taas uudet lautat, jota kuljetettiin sitten Sälevässä. Sitten kun näitä lauttoja laskettiin peräkkäin, kun oli suotuisat olosuhteet niin paljon kun niitä riitti, eikö niin?

- No niin tehtiin, kun niitä piti vartioida, kun sattui semmoinen savotta, jossa oli toistakymmentä lauttaa.

- Niin, että laskettiin yhteen kyytiin?

- Ei laskettu yhteen kyytiin. Piti huilata välillä.

- Välillä tietenkin joo, mutta niinkun työvaihe oli kumminkin?

- Niin vaan kun siinä ilmassa piti... ylös, niin järvellä on vasta alkanut.

- No tottakai. Mikä oli näistä kiukkuisin koski, mikä on jäänyt mieleen joku ruuhkahomma taikka semmonen, mikä oli niistä ihan niinkun vanhan tukkilaisen muistissa hankalin kohta näistä koskista?

- Sitä muistia on ihan useammassa koskissa. Sälevän alapiässä kun lähetään Itäkoskia laskemaan, niin ne on ne pahimmat.

- Aijaha! Sälevän alapuolella? Niin no sivuutamme nyt tämän vähän niinkun entisen mallin mukaan tämä Sälevän. Siinä tuota kaikki puutavara lautattiin ja kuljetettiin yli Sälevän Itäkoskelle. Tämäkö oli pahimpia koskia?

- No, ne on niitä pahimpia koskia, Alakoski varsinkin sitten. Yläkoski seuraavaksi sitten...

- Minä muistan kun sinä kerroit jonkun semmoisen kun oli ruuhka siellä. Kerropas siitä, mitä muistat siitä ruuhkan purkuhommasta? Siinähan ei joka mies, ainakaan joka ei ollut tottunut savottalainen, niin sehän ei mielellään sinne ruuhkalle lähtenyt?

- No ei. Itäkoskessa oli se pahin paikka melekeen.

- Joku pyörre vai?

- Ei, kun siinä kun oli se Kuvonkoski(?), joka oli siivoomaton koski, luonnonvarainen koski, niin siinä tarttu lika. Pittuisiin laitettiin kiinni.
- Ja siinä ei auttanut kun mennä sinne koskeen päästelemään näitä. Eikös yhden kerran tämä vene tarttunut sinne, muistatko sinä sen tarkemmin?
- Minulta ainakin hukkui yksi vene. Oli niitä puominsiruja(?) jo sitten. Konekeluu oli siinä kun piti pyörittää se lukko ensinnään siitä välistä, niin sitten kun minä laskin siitä alas asti, niin se vene hukku siihen alasuuhun ja se jäi sinne.
- Sinä sitten pelastit itsesi uimalla?
- Siihen ukkoja juoksi ammentamaan, kun ne päin veneensä sotkenneet sinne puomiin sekkaan, niin että niitä ei ollut siellä, niin nehän hakkuihisa kanssa juoksi niin minä sanoin, että minä en uskalla siihen uida, kun saatto
- Niin niin.
- Minä uin sinne letkan hännille. Ja sieltä nousin ylös. Silloin vielä sanoivat minulle että kumma kyllä pelkuri
- Minä juoksin sinne niskalle uudestaan kun siellä oli toinen vene ja minä puhkasin sen takapiäisiin, kun
- Siitä käsin laskin tuota ... kun pitää lähteä kotiin.
- Sinä vähän uhkapeliä pelasit ja onnisti hyvästi? Mitenkä se tosiaankin tuo, nyt tässä tulikin yks uus asia yleensä nää vanhat tukkilaiset laskivat nämä uittoveneet, ne isot veneet, missä oli jo ns. tappikeluja enimmäkseen, mutta myöhemmin tuli konekeluut sitten.
- Ei kaikilla ollut konekeluita.
- Oliko tämä konekeluu jotenkin parempi kun se tappikeluu?
- No siinä tammisto pyöri toinen toisella lailla.
- Tämä tappikeluussa piti kopeloida.
- Kahdella puolella tulloo tappia myötään. Siellä kaks miestä istuu vierekkäin ja toiset kaks siinä etupuolella ja toiset takana. Se oli neljän miehen porukka siellä kuluuhommassa.
- Kyllähän se tietysti iso lautta, kun siinähän tarvittiin voimaa semmoisessa.
- Sitten kun tuota senkin kerran lähettiin siitä Korpisilta alaspäin, sieltä se Kalliokoski sitten tul. Ukko sitten huuti minulle, että käytä maissa sitä venettä, että näet mistä kohti lasketaan. Minä nousin seisomaan sinne perään eikö se nää männessään sitä mukaan kun männöö. Toinen pölkky kun tuli jälestä niin

se tuota hukku ja sieltä hukkunut piti jonkun käydä hakemassa veneellä poikkeen.

- Niin ja siellä jostain puusta pitel kiinni ja..

- Ei missään, kun siellä pohjassa oli ja sitten kun se alako rämpiä siihen pintaan niin sitten toisella veneellä tulivat pelastamaan.

- Sattuiko sinun aikana vakavaa hukkumistapausta?

- Viitosenmäen Tauno hukkui Itäkoskeen.

- Minkälainen tapaus tuo oli?

- No minä en ollut katsomassa sitä. Se savotta kulki meidän edellä ja sen jälestä tuli semmoinen tapaus, että tiältä oli täältä päin se nuohooja Salmelainen oli perämiehenä ja Miettis Tauno oli siinä sitten ja siinä oli 4 miestä. Olivat Ylä-Itäkoskeen neljällä miehellä tyrkänneet sen veneen ja laski niin lähelle sitten sitä arkkua vielä että tuota tapit töksähtivät siihen arkkuun ja se sillä kertoo rusahtivat siihen veneen ja melansa perämies luiskauttanut ja Miettis Tauno itepä työntänyt sille sitten siitä suat keppejä. Laski sitten suoraan kivikolle siellä mutkassa. Ei ollut elläissään ollut savotassa eikä käännyt niissä koskissa. Ja siihen oli sitten pomo tullut ja yks mies tähän veneeseen, että otetaan pois se perämies sieltä joesta. Niirasen Veikko oli ollut siellä, mutta hän oli mennyt pois, oli sanonut, että hän ei kerro nuapurimiehen hukuttua, menköön ite.

- Täyttykö vene vedellä?

- No se täytty. Ja sitten meni kivikkoon ja siellä kaatu se vene.

- Eikö se yleensä ollut valittu savotan parhaat uittomiehet, kun näissä koskissa nuo veneet laskivat vai oliko se joku omaehtonen?

- Kyllä se tuota omaehtoinen oli, mutta kyllä ne melekeen ties, kuka on perämies, niin ne sano että siinä sinulle vene.

- Niin, että sinulle kuuluu tuo homma.

- Minä en tarvinnut kun olla perässä alusta lähtien.

- Niin sinä olit näitä uiton luottomiehiä, että lenkitystä ja yleensä lauttakulussa. Olitko sinä yleensä ns. vonkamiehenä monasti?

- En vonkamiehenä oo ollut.

- Minulla on semmoinen käsitys, että savotta tuli kulussa, niin nää venemiehet huomauttivat tästä lautan kuljetuksesta ja vastuulla olivat myöskin ottamassa

tämän puutavaran ja lauttahommassa ja sitten nää vonkamiehet kulkivat samaten mukana. Eikö niin?

- Niin se silleen oil. Teki sitten välillä mitä tarvihti.

- Miten oli se vastuumiehet ja etunokanmiehet ja sitten oli hännänajajat. Eikö siinä ollut semmoisia sanontoja?

- No niinhän niitä sanottiin.

- Kyllä kai sitä hännänajua Nurmijoki-reitillä, kun jäi sinne kivenkoloon ja metsään sotkeutu, kun vettä oli paljon.

- Väkisinhän ne sinne jäi ja sieltä täytyi hännänajajien käydä hakemassa. Niillä on puomi, että se ylettää rannalta rannalle ja kun kahdella veneellä ajetaan että kerralla puhtaaks.

- No niin joo. Tuo tuli esille jo Mustanjoen savotassa tää hännänaju, että se oli vähän samanlaista.

- Niin se oli samanlaista.

- Oliko nämä pomot, oliko tämä uittopäällikkö yks ja sama mies vai johtiko koko savottaa vai oliko ns. kymppejä etunokalla.

- Niitä kymppejä olhan niitä tietysti.

- Nämäkö kymppit ottivat sitten tunnit ylös?

- Ei siinä tuntia tarvinnut ottaa ylös.

- Ne seuras, minkälaista työtä tekee?

- Jossain tapauksissa sitten ottivat. Esim. isäukko se ei ollut kymppi vaan sillä oil tumpit jo taskussa.

- Sitä minä tarkoitin, että jokuhan sitten valvo sitä.

- Se olikin savotassa ennen kun luotti siihen varaan, että anto sille kynän ja kirjan.- Joo no tietenkkin, se oli jo niitä vanhoja uittomiehiä, joilla oil luottamusta ollut tästä hommasta. Kyllä sinä varmaan olet monet useita kymmeniä kertoja ollut uitossa tuolla Nurmijoella. Ja kuinka pitkälle sinä sitten äsken mainitsit Itäkosken ja mitä siellä seuraavia?

- Minä menin kuule yhden kerran ja sompsa oli sitten siellä Syvärin rannalla ja se oli siinä sen alla sen Sompsankoski. Ja siinä sitten pistettiin viimeiset lauttaat.

- Se oli sitten valmiiksi menemään alaspäin?
- Niin alaspäin. Vaan sitten kun myrsky ylty, niin meille siellä Syvärillä tuotiin kaksi lauttaa, niin lähellä Lastukoskea jo.
- Joo, se oli niin alhaalla siellä?
- Lastukoskelle asti sinä keväänä vietiin.
- Se oli kovin pitkällä siellä.
- Niin. Näitä kaksi lauttaa siinä Tissarin talo oli vielä se. Saranasta niin kaks lauttaa myrsky hajotti, että ei jäänyt muuta kun puomi.
- Se myrsky osaapi rueta sujuttamaan sitä puutavaraa, se niinku loiskuttaa sitä puomia jos ei ole kaksinkertainen. Käytittekö joskus kaksinkertaista?
- Käytettiinhan myö. Vaan tuota kyllä siellä sitten toisillakin ajettiin ja se kun tuli se kova myrsky siellä isolla järvellä niin se aina otti sen puomin ja nosti sen harjantapin ilmaan ja viskasi sinne lauttaan ja se siitä lähti iso lintu kerran.
- Joo se lokki siihen niinku puiden päälle. Kyllä sen käsittää myrskyllä, niin sehän purkautuu se lautta.
- Niin silläkin kerralla kun tuota se myrsky hajotteli niitä, niin sitten Tympyrästä lähettiin tulemaan tänne ylöspäin ja tultiin vähän matkoo ja sitten oil siellä laatta ja se myrsky tek siinä töitään ja sanoi herra että menkee laittamaan kannatukseen tuo puomi, niin ei kukkaan lähtenyt, niin minä sitten hyppäsin veneen perään ja jos toisen miehen miehen saan, niin minä lähden. Niinhän myö lähettiin Eskelis Sulon kanssa. Vaan siinä kävi sillä lailla meillekin, että kun päästiin sinne takapuolelle, niin tul se oikeenlainen ja se viskas meiltä veneen niin sinne summaan. Oli se hyvä, että päästiin maille.
- Niin tämä kannatus tarkoittaa sitä, että se piti sitoa se puomi ja
- Se ois se ankkuri pitänyt viskata pohjaan, vaan mutta kun se sitten nousee sinne ylös niin siitä alas ne puut männöö.
- Niin juuri, joo kun se heittää sen puomin suman päälle.
- Kahdenlaista puuppuuta riitti sitten niillä tukkipuksierilla vetivät sieltä.
- Konevoimalla keräsivät.
- Niin kun tuota loppu se myrsky.

- Miten myöhään ajoitus menee kun toukokuu oli kulunut ja kesäkuu oli jo menossa ja mikä aikamääritys oli suunnilleen kun nuo puut alako olla siellä Somsassa?
- No ne oil kyllä ussempi kevät ne lähelle Juhannusta mäni ja pikkuisen yli.
- Että se kesäkuu niinku riitti sinne Sompsaan?
- Se riitti vuan sitten kun tiältä ihan perältä pohjoisesta lähetettiin Kivijärvellä esim. Nyt se män aina heinäntekoon.
- Joo minä muistelen, että joskus niinku sieltä Sompsalta ukot tuli niin se oli heinäkuuta. Niin, että niin pitkään se kesti se uittohomma sinne lähelle tehtaalle ja Syväriin ja sillä lailla. No tuota onko jäänyt mitään semmoista erikoista mieleen tuon savotan aikaan? Miten tuo muonitushomma pelas? Haettiin muona kotoa vai oliko muonitus savotan puolesta?
- Joskus otettiin savotan puolesta joskus kotoa. Kyllä se itse kukin kotoo haki. Kortti(?)aikaan piti sitten ottaa vaikka Mustasta Pörssistä, jos ei muualta.
- Että sekin jossain määrin toimi? No tällä reitillähän on kovin vähän semmoisia taloja, josta olisi ruokaa voinut suaha, että siinä suhteessa melko kuiva reitti ainakin tämän Jyrkän-Koirakosken väli, eihän siinä ollu ku Oikarinen, mutta oliko Oikarisessa jo siihen aikaan semmoinen elävä talous, että siitä sai ottaa maitoo?
- No oil, kyllä siitä jottain sai, jos käyt kaupassakin.
- Niin, Koirakosken kaupoissa?
- Niin, ja mistä tahoin siellä niitä oil. Tuolla Korpisillalla kun oltiin maitoo vastassa, niin siellä piti olla se kortti matkassa. Minä yhteen talloon tahoin maitoo, niin isäntä sano, että onko kortti, niin minä sanoin, etten ole korttia tahtonutkaan kun maitoo. Ei kuulu antavan, niin minä sitten että oo antamata. Minä läksin siitä poikkeen, niin tytöt tuli pihalle siinä minulle sanoen, että etteikö kelepoo, että kun tuonne aitan sillan alle lattoo jokin ropponen jonka ...pari litraa maitoo. Meidän veneporukalla oli semmoinen tapa.
- Sinä tyttöjä katsoit, ylämäen peliä ja se onnistui.
- Se onnistui ihan täydellisesti.
- Isäntämiehet ne on meleko körmyjä.
- Ei oo savottalaisia tarvinna kottiin.
- Joo, ihan oikein se tietysti . Oli se aika oli semmoinen. Mutta yleensä meleko kuivilla eväillä se joutu se savottalainen..

- Kyllä se meleko kuivilla joutui kun silloin tällöin salolla on semmoiset, että eihän sieltä jouva milloinkaan hakemaan sitä evästä mistään kun kortilla vielä oli, niin hankalata se oil.
- Niinhän se tietysti oli. Tähän Nurmijoen reittiin laskee myöskin Sahinjoki, joka laskee Luomasesta vetensä. Reino on ollut myöskin täällä Luomasen savotassa. Sehän on lähellä, kun lähetään Koirakoskelta Vehmasjärvelle niin Luomanen jää tässä oikeelle. Eikös näin?
- Niin, se on tuolta päin tuolta ...
- Tämä Luomasten järvihän on aika pitkä 10 km. Nyt kun sieltä periltä lähettiin, oliko ne puutavarat myöskin perillä aina?
- No, ei kaikki perillä ollut. Sieltä piästä tänne päin joku 2km, niin sitten rupes olemaan.
- Niin ja Sahinjoki on vissiinkin muutamia kilometriä pitkä sekkin, laskee Nurmijokeen.
- No, on onhan sitä monta kilometriä.
- Niin. Se on ihmeellinen, kun se juoksee ja se virtaa pohjoiseen päin.
- Niinhän se tekkee ja niin huono vetonen vielä.
- Niin, että se on melekein tasaveessä. Siinä niskallahan ei ollut tammea, vaan se oil tuluvaveen aikaan?
- Ee ollu tammea. Umpiniskanlampi(?) on ensin siinä kun lähetään Luomasesta.
- No se kumminkin kerättiin lauttaan kuten normaalisti Luomasesta ne puut, ja sitten keluttiin siihen niskalle ja Niskalammen niskalle.
- No se oil niemen ylä-alapuolella vielä viime keväänä siinä tänä keväänä oltiin savotassa, vieritettiin ja tervattiin puun päitä ja tuota parkkasivat puita.
- Silloin siihen aikaan parkattiin tämä.
- Ja Heikkis Puavo oli vielä silloin pomona ja sitten tuota minut kuhtu yhtenä uamuna sinne Luomukseen ja sano, että täällä ois sulle vähän töitä, kun hänellä on toisten mökkien mualoomisvuoro. Sinä oot sitten vastuussa siinä, niin minä sitten että mitäpä siinä oil, että minäpä tien työt tehtäväkseni minkä tien. Niin kepitettiin ja laitettiin niitä puita ja sitten vieritettiin ja tuota sitten suatiin iltapäivällä ne sinne järveen ja ne ei oikein ois yhteen lauttaan sopina, vaan 140 puomia. Heitettiin puita siihen, koivuja suurin osa. Panelia, niin tuota minä sanoin, että nyt ei sitten lähetä tämän kuorman kanssa ennen kuin

varmasti tyyntyy. Piti sitten päästä Pettäysjärven toiselta puolen sitten semmoinen yks ukko, että se rupes rähisemään, että tuota tiällä ei pikkupoijat miäree! Niin minä sitten, etten minä pikkupoikia ole tahtonakaan, että minä sitten miärsin, kun minä en ollut kuivunut vaan se Puavo anto täydet valtuudet ja sanoi ihan iäneen, että tätä miestä kuuntelette.

- Sulla oli valttikortit käsissä.

- Niin ja sitten tämä Luppotyön Puavo se rupes rähisemään siitä ja minä sanoin että minun puolesta kai suatta lähteekin jos haluatta, sinne selälle. Siitä sitten lähettiin, mutta sitä ei pitkälti päästy aina sillä yhdellä siimalla, kun piti tulla vaan takasi päin. Se oli vähän ihan kun oltiin Härkinniemen veden kohalla ja sitten rupes miesten tekemään miel kahvia, kun kahella veneellä vietiin niitä. Kolme miestä vaan veneessä.

- Niin, että kahella kuluulla niin ku-

- Niin, kahella kuluulla ja tuota minäkin kun olin vielä vähän kesken tekoinen vaihetta, mutta kyllä piti tuota vapaana meleko tiukoille, että siinä Härkinniemen kärkeä alettiin joutua, niin minä sanoin, että miesten miel tekis kahviakin, nyt saitta kun tämä männöö vähän nyhryyks. Niin sitten sano kaikki, että tuota se minun venesakki, että tuota lähetään ja keitetään. Mittees tuo toinen veneporukka sitten sanoo? Me ei niiltä kysytykään, mutta me keitettiin kahvit. Ne oli takaperin männy melekeen siiman mitan. Yhdellä veneellä, kun kolme miestä vaan veneessä. Tämä Luppattien Puavo tuntu sanovan, että tuota laskee tämä heidän vene tuohon nuapuriveneen viereen, että hänellä on asiaa. Minä sanoin, että laskee vaan, mitä lie kun halutate, ei se maha paljon hiastoo paljon käyntiä. Alako lähelle tulla niin minä kun hakakoukeron otin ja veneen laidasta painasin, että vettä tul vähän niiden veneeseen, niin ne herkäs hirmuilemasta. Ja myö lähettiin sitten kun käytiin se kahvi juomassa ja sitten lähettiin uudesti menemään. Nyt mentiin Niskalammelle asti uamuun mennessä.

- Niin työ taas tutkia siiman täyteen ja

- Niin ja ei muuta kun taipaleelle ja mäntiin sinne ja tuota ja laskettiin sinne Niskanlampiin ne puut ja sitten ruettiin niitä puomia survoomaan litkaan.

- Se tarkoittaa sitä, että tehdään puomilitka.

- Niin ja sitten tuo Luppotyön Puavo eiku räkytti ja räkytti minulle, niin minä aattelin, että kyllä sinä kohta herkiät räkyttämästä ja minä otin hakakoukeron ja minä juoksin siitä lähelle Puavoo kun se oli siellä koivuon piällä, niin se sitten sieltä koivuon välistä sutjahti sinne jorpakkoon. Vaan minun pit takasi hyökätä ottamaan se poikkeen, kun minä näin, ettei se ossoo uida. Minä vetäsin sen siihen takasin. Ja Puavo tul uamusilla sitten Niskanlammille ja paikallaan men tämä toinen Puavo sen luokse ja sano, että minulle suap antoo lopputiin.

Miettis Puavo sano, että mikäs siinä on, että miksi se lopputili, niin se ei sille tuntunut paljon selittävän ja se sitten tuota aukaisi tilin ja se lähti läksimään.

- Niin se ei tuota niinkun kuria järjestykseen niinkun alistunna?

- Ei. Sitten tuota tuo Heikkis Puavo sano minulle, että tuota tule vastaan, niin minä mänin ja se sano että mikä se tuolla oil, kun otti vielä lopputilin. No se johtu justiisa siitä, kun rupes komentelemaan niin paljon, etteihän täällä suanut olla ... Eihän se antanut yhtään rauhaan. Niin tuota Puavo sano minulle, että sinunkos siinä ei oo mitään, kun pahastikin huasteli. Sulla oil oikeudet, että hänhän heitti sinulle.

- Ilmojahan vastaan on vaikea taistella.

- Niin ja tuota ne anto lopputilin sille ja että siinä ... piti ja myö lähettiin silloin sinne Joensuun lähelle. Minulta jäi se savotta siihen.

- Muistatko firmojen nimiä? Olitko sinä Ahlström Oy:n savotoissa vai oliko sulla joitain muitakin töitä?

- Minä oli Ahlströmossa, ja olin Jymissä ja Hoffmannissa ja mitä vuan sattuu kohdalle.

- Niin että ammattimies aina kelpasi, eikö niin?

- Minä tuossa kun mäntiin savottaan, yhden kerran vietiin yks savotta Sompsaan Sotkamosta ja sitten lähettiin kävelemään. Meitä oli 5 miestä. Aarne oli jokatapauksessa.

- Niin, tämä sinun vanhempi veljesi.

- Niin, ja Niiras Vihtori ja minä ja joku muu. Niin sieltä tul ukkoo myötänsä tänne muantielle ja Koirakoskelle päin vastaan. Ja kysyivät minnekä työ menette, niin minäs sanoin, että en minä tiä tarkotusta, että menis tuonne kauppaan savulle. Niin sano että siellä ei sovi, että tuota käykee kysymässä sieltä, niin minä sanoin että kysyjäkös työ meiltä, niin sano että eehän myö nyt teiltä kysyttäs ... mutta eiköhän tutulta löydy. Ja mentiin sitten Mularin Jussin pihaan siihen Mäkäräkoskelle ja Ruotsalais Kalle sanoi paikalla kun oven aukas, niin sano että nyt kylliin litkat tietysti. Huuskoja oli litkan viettiin Lippos Aarne ja sano että tuota työ suatte mennä vierittämään, että nyt litkat tehtiin. Aarne ja myö lähettiin .

- Toiset työvuorot vaihtuivat?

- Ne vaihtu. Sen minä kyllä tiesin, että määmpä mihin savottaan tahansa sillä joella, niin minua ei aina sopia ei täällä niin täyttä oo.

- Minä tarkoitan juuri tässä haastattelussa sitä, että ammattitukkilaiselle oli aina töitä, mutta nämä kovin nuoret, joilla sitten ei ollut kokemusta noista uittotöistä.
- No, niillähän ei mitään mahdollisuuksia.
- Niin ei sitten jos savotta oli jo täynnä. Mutta ottihan ne niitähän näitä nuorempia silloin kun oli tarvis vonkamiehelle.
- Kyllä kun semmoisia oli, niin ottihan.
- Tosiaankin jos savotta oli jo täynnä, että kaikki oli jo tarpeellinen määrä otettu, niin sitten kelepas ammattilainen. Eikö näin?
- No niin oii. Kyllä se oli tuo Aarne ja isäukko niin tuota niille oli varmaan aina se paikka auki.
- Joo, tätä minä tarkoitan.
- Minäkin niin en helpolti päässy.
- Kyllähän sulla jo nimmeä sitten oli näissä monissa koitoksissa ollut ja kokemusta että ne tiesivät nämä pomot, että nyt tuloo semmoinen mies, että tälle vuan annetaan töitä.
- Minä olin 11 vanha, kun olin ensimmäisen kerran savotassa.
- No niin, ja varmaan isän mukana silloin?
- En ollut isän mukana, aivan ihan yksinäni minä menin savottaan.
- Kuka oli silloin se työnjohtaja?
- Heikkis Puavo ja Vike oii sitten vähän semmonen hanttimies.
- Tämä Heikkis Puavohan asui siellä Sälevän järven rannalla.
- Just. Meitä toisella puolen järveä.
- Se oli niinku tuttu, niin sehän otti sinut. Siinä oli semmoinen 15 vuotta semmoinen ikäraja, että oikeastaan isän vastuulla sitä ennen. Se on ottanut sinut isän vastuulla töihin.
- En minä tiennyt, että sinne vastuulla.
- Niin hehe, muuta kun menit vuan töihin.

- Niin sitten koskella ylöspäin niitä asutuksia tekemään kun siellä niin paljon vettä, kun meinas sinne pettäikköihin mennä siellä kohalla. Niin sinne lähettiin ja tehtiin linkkinärreitä matkaan.

- Eikö niitä vitaksia ollut kanssa?

- Niin, mutta ei myö vitaksilla kun närreillä.

- Närreillä, joo.

- Vikehän sanoi, että lähehän hänen kaverikseen tuohon veneeseen, niin minä että mikäpä siinä on ja minä läksin sinne ja tuota sitten kun tul se linkinteko niin minä oikasin närreen ja pistin siitä reijästä läpi sen ja Vike otti vastaan toisella puolen ja minä sitten sanoin, että nyt loppuun tänne. Minun pit sitten ne solomut tehdä. Vike piteli siitä tyvestä. Niin Vike sano minulle, että sinähän oottin vanahalaissavottalainen, niin minä sitten mitenkä niin? Niin sano että kun näkkyä niin hyvästi linkinteko luottoo, että ei tarvii opetella.

- Joo tuo lenkin teko se oli tosiaankin näissä uittotöissä niin se oli ammattimiesten hommia, ei läheskään kaikki nämä ulkomiehet tienneet tästä lenkitystä missään.

- Ei eikä tuota vuan jos aikuinen mies ei ossoo tehdä lenkkiä, niin ei sille mahda mitään.

- Niin no kun se ei ole oppinut.

- Minä Sompsassa jouduin yhtenä keväänä Tuovis Veikon kanssa vastakkain, niin kyllä se oli hankalaa se viäntäminen.

- Niin kun se ei liiku yhtään.

- Monta kertaa riskimpi ja vankempi mies kun minä.

- Voimaa oli mutta taito puuttu.

- Niin siltä on taito puuttunut.

- Kyllä se varmasti se lenkki..

- Vaan se että ei se mittään se Veikko mulle suhahti, että kun niitä herroja on, niin tuota ... sille kylille missä hän on solomun teko.

- Sinähän olit kumminkin mukana.

- Niin ja se halluutti hyvästi.

- No niin, no sillä tavalla, että vähän hämättiin että joo. Tuota tuntitarkka yleensä niin oliko siellä sitten eroja joka oli ammattitukkilainen ja näin niin kuin vonkamiehet ja apumiehet, niin oliko tuota tuntipalkoissa eroa sillä lailla?
- No suattohan ne pikkusen pittee sitä, en minä piä minnään ihmeenä sitä.
- Niin no, minustakin tuntuu, että yleensähan, joka oli luottomies, niin siirrettiin ammattitaito, niin kai ne nyt siihenkin aikaan palkassa huomioivat.
- Kyllä ne pikkusen ratkotti sitä .. . palakalle.
- Niin ja eikös sitten tuo tuntimiärienkin kirjaaminen. Esim. hyvin kuljetettu lautta onnistuu hyvin, niin vastaava työnjohtaja saattoi antaa ylituntejakin hyvin suoritetusta työstä.
- Kyllä sitäkin tapahtui.
- Sitä minä just meinaan.